

Handläggare
Sofie Anderman
Telefon: 08-508 05 308

Till
Hässelby-Vällingby Stadsdelsnämnd
2018-11-15

Redovisning av Stockholmsenkäten 2018

Övergripande sammanställning av resultatet på
stadsdelsområdesnivå

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner
förvaltningens redovisning av Stockholmsenkäten 2018.

Denise Melin
Stadsdelsdirektör

Andrea Hormazabal
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och är en
enkätundersökning som riktar sig till unga i årskurs 9 samt år 2 på
gymnasiet. Enkäten har besvarats av 8931 elever i Stockholm stad,
varav 417 elever i årskurs 9 och 361 elever från år 2 på gymnasiet
är boende i Hässelby-Vällingby stadsdelsområde. Samtliga
kommunala skolor i stadsdelsområdet har medverkat.

Årets undersökning visar bland annat en fortsatt positiv trend med
minskat alkohol- och tobaksbruk. Användandet av narkotika ligger
på en relativt stabil nivå sedan början av 2000-talet och visar en viss
minskning jämfört med föregående mätning.

Över tid syns positiva förändringar gällande nästintill samtliga
brottskategorier. Den positiva utvecklingen beror främst på att
andelen pojkar som begått brott har minskat.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Avdelningen Samhällsservice och tidigt socialt
arbete

Hässelby Torg 20-22
Box 3424
165 23 Hässelby
Telefon 08-508 05 308
Växel 08-508 04 000
hasselby-vallingby@stockholm.se
stockholm.se

Andelen elever som blivit mobbade eller trakasserade i något
avseende under läsåret är högre bland flickor än pojkar. Fler flickor
än pojkar upplever psykosomatiska besvär och är ledsna och
deppiga utan att veta varför.

Förvaltningen avser att arbeta vidare med Stockholmsenkätens
resultat genom att analysera och prioritera insatser inför
verksamhetsåret 2019.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för Tidigt socialt arbete med utgångspunkt från Stockholms stads ”Stockholmsenkäten 2018”.

Bakgrund

Stockholmsenkäten är en stadsövergripande undersökning om ungdomars levnadsvanor med frågor som bland annat omfattar drogvanor, psykisk hälsa, trygghet, kriminalitet och risk- och skyddsfaktorer. Enkäten genomförs vartannat år på uppdrag av socialförvaltningen och riktar sig till samtliga elever i Stockholms stad som går årskurs 9 och år 2 på gymnasiet. Kommunala skolor är ålagda att delta medan fristående skolor deltar frivilligt. Sammanlagt deltog i år 8931 elever från 138 skolor i Stockholms stad, vilket motsvarar 41 procent av stadens elever (jämfört med 63 % år 2016 och 43 % år 2014).

I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde har totalt 417 elever från grundskolans årskurs 9 (547 elever år 2016) samt 361 elever från år 2 på gymnasiet (442 elever år 2016) besvarat enkäten. I Hässelby-Vällingby har samtliga kommunala grundskolor medverkat samt en friskola i stadsdelsområdet. I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns för närvarande ingen gymnasieskola.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning avser att använda Stockholmsenkätens resultat för planering av förebyggande och främjande insatser. Resultatet ger staden information om var geografiskt, mot vilka grupper och i vilken omfattning arbetet bör riktas.

Stockholmsenkätens resultat kommer presenteras och analyseras inom förvaltningens lokala områdesgrupper med syfte att ta fram en gemensam nulägesanalys med prioriterade områden inför verksamhetsår 2019. Nulägesanalysen med prioriterade områden kommer presenteras för Trygghetsrådets strategiska och operativa ledning vilka består av representanter från polis, skola, förvaltning, räddningstjänst och fastighetsbolag.

Stockholmsenkätens resultat kommer även att spridas brett inom förvaltningen.

Sammanfattning av enkäten

Tobak

En fortsatt minskad andel ungdomar uppger att de röker i staden och i Hässelby-Vällingby. Ungdomar i Hässelby-Vällingby röker mindre än i staden som helhet och uppvisar de längsta siffrorna sedan mätningens start (år 1998).

En positiv utveckling syns bland flickor i årskurs 9 där andelen som uppger (utav de som röker) att de köper sina cigaretter på egen hand i butik/kiosk har minskat från 50 % i föregående mätning till 33 % och ligger numera under stadens genomsnittliga värde.

Trots en positiv trend med rekordhöga andelar, bland både flickor och pojkar i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet, som uppger att de inte använder tobak så syns inga tendenser på en ökad medelålder för tobaksdebut i Hässelby-Vällingby. Medelåldern för tobaksdebuten är dessutom lägre i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby (12,4 år) än i staden som helhet (13,1 år).

- Bland elever i årskurs 9 uppger 6 procent av flickorna och 5 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de röker dagligen eller ibland jämfört med 13 procent flickor och 6 procent pojkar i staden.
- Bland elever i årskurs 2 uppger 15 procent av flickorna och 14 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de röker dagligen eller ibland, jämfört med 25 procent flickor och 17 procent pojkar i staden. 2016 var motsvarande siffror i Hässelby-Vällingby 25 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna.

Alkohol

En större andel ungdomar i Hässelby-Vällingby uppger att de inte dricker alkohol än i staden som helhet bland både flickor och pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet.

Trenden av minskat alkoholbruk bland ungdomar fortsätter och en positiv utveckling syns gällande årlig alkoholkonsumtion, storkonsumtion¹ samt andel som svarat att de varit berusade den senaste 4-veckorsperioden med rekordlåga siffror.

¹ Storkonsument – konsumerar minst en gång i månaden alkohol motsvarande 18 cl sprit (en halv kvarting) eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl.

Trots att ungdomar i Hässelby-Vällingby uppvisar en lägre alkoholkonsumtion än staden som helhet så är angiven medelåldern för när eleverna för första gången känt sig berusade något lägre bland flickor (13,2 år) och pojkar (13,5 år) i årskurs 9 jämfört med staden som helhet (14,1 år).

- Bland elever i årskurs 9 uppger 71 procent av flickorna och 74 procent av pojkarna att de inte dricker alkohol. Motsvarande siffra i staden är 60 procent av flickorna och 67 procent av pojkarna.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet uppger 33 procent av flickorna och 40 procent av pojkarna att de inte dricker alkohol. Motsvarande siffra i staden är 30 procent av flickorna och 40 procent av pojkarna.

Narkotika

I likhet med staden som helhet så är trenden över tid (till skillnad från alkohol och tobak) stabil gällande narkotikaanvändningen bland ungdomar. I årets mätning så är det en lägre andel ungdomar i Hässelby-Vällingby som anger att de någon gång använt narkotika inom samtliga grupper (kön och årskurs) jämfört med hela staden.

En lägre andel ungdomar i Hässelby-Vällingby än i staden anger att de använt narkotika minst en gång de senaste fyra veckorna. I likhet med staden så är det något vanligare bland pojkar än flickor att testat narkotika både i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet. Majoriteten av de som testat narkotika uppger, likt tidigare mätningar, att de har testat cannabis.

Tillgängligheten av narkotika mäts genom frågan om eleverna ”någon gång haft möjlighet att testa narkotika”. Sedan föregående mätning 2016 syns en ökning bland elever i årskurs 9 där 25 procent av flickorna (tidigare 15 procent) och 24 procent av pojkarna (tidigare 18 %) angett att de haft möjlighet att testa narkotika. Över tid går det varken att se en minskad eller ökad tillgänglighet då svarsresultatet varierar stort mellan mättillfällena. Årets resultat ligger på liknande nivåer som mättillfällena år 2004, 2010 och 2014. Över tid syns däremot en stabil ökning av andelen elever som upplever att det finns personer som säljer narkotika i bostadsområdet.

- Bland elever i årskurs 9 uppger 2 procent av flickorna och 4 procent av pojkarna att de någon gång använt narkotika de

senaste 4 veckorna. Motsvarande siffra i staden är 3 procent av flickorna och 5 procent av pojkarna.

- Bland elever i år 2 på gymnasiet uppger 3 procent av flickorna och 7 procent av pojkarna att de någon gång använt narkotika de senaste 4 veckorna. Motsvarande siffra i staden är 6 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna.

Spel

Andelen ungdomar som uppger att de satsat pengar på spel eller köpt lotter de senaste 12 månaderna har minskat betydligt över tid sedan mätstart 2006. Att satsa pengar på spel eller köpt lotter är fortfarande vanligare bland pojkar än flickor.

Däremot syns ingen minskning av andelen flickor och pojkar som uppger att de haft problem av sitt spelande² över tid. En högre andel flickor i årskurs 9 och pojkar i år 2 på gymnasiet uppger i årets mätning att de haft problem av sitt spelande jämfört med föregående mätning 2016.

- Bland elever i årskurs 9 uppger 6 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna att de satsat pengar på spel eller köpt lotter de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffra i staden är 6 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet uppger 5 procent av flickorna och 22 procent av pojkarna att de satsat pengar på spel eller köpt lotter de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffra i staden är 6 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna.

Brott

På längre sikt syns positiva förändringar i stadsdelsområdet gällande de flesta brottskategorier. Utvecklingen beror främst på den minskade andelen pojkar som uppger att de begått brott. Trots detta är pojkar fortsatt överrepresenterade inom majoriteten av brottskategorier och då särskilt inom de allvarligare brotten.

Nivåerna för flickor och pojkar ligger närmare varandra sett till de lindrigare brotten så som klottrat/utfört olaglig graffitti och snattat

² Frågan besvaras av de som svarat att de satsat pengar på spel eller köpt lotter de senaste 12 månaderna. Problem av spelande representeras av att ha valt svarsalternativen "1-2 ggr" eller "3 ggr eller fler" på minst en av följande frågor: Hur många gånger har du under de senaste 12 månaderna a) försökt minska ditt spelande? b) känt dig rastlös och irriterad om du inte kunnat spela? c) ljutit om hur mycket du spelat?

eller stulit. Resultaten är i likhet med staden eller på något lägre nivåer.

Endast små skillnader förekommer i jämförelse med andelen som begår brott bland elever i årskurs 9 och elever i år 2 på gymnasiet. Bland de lindrigare brotten syns störst skillnad inom kategorin snattat eller stulit, där 18 procent av flickorna och 19 procent av pojkarna i årskurs 9 i jämförelse med 15 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna i år 2 på gymnasiet angett att de snattat eller stulit.

Allvarligare brott så som att använt hot eller våld, med avsikt slagit någon eller burit vapen har minskat över tid bland pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet och ligger på jämna nivåer med samtliga pojkar i staden.

Allvarligt egendomsbrott har minskat sedan föregående mätning bland flickor och pojkar i årskurs 9 samt bland pojkar i årskurs 2 och ligger därmed på jämn nivå med staden i årets mätning.

Inga tydliga förändringar över tid kan ses gällande medelåldern för hur gamla ungdomarna angett att de var första gången de gjorde något av angivna brott. I likhet med staden är pojkarnas medelålder något lägre än flickornas.

Utsatthet för brott och mobbning

Andelen elever som uppger att de blivit misshandlade ligger på jämna nivåer (cirka 4 %) över tid och likt staden som helhet bland både flickor och pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet.

Andelen elever som blivit mobbade eller trakasserade i något avseende³ under läsåret är högre bland flickor än pojkar. Utsattheten för mobbning och kränkningar är mindre förekommande bland gymnasieelever och könsskillnaderna mellan elevernas utsatthet minskar något.

Andelen elever som uppger att de har mobbat eller trakasserat andra elever har i likhet med staden minskat över tid bland både flickor och pojkar, men är fortsatt högre bland pojkar.

³ Eleven har fått svara på olika påståenden gällande om den blivit hånad, förlöjligad, utfrusen, blivit slagen, fräntagen saker, hotad eller tvingad att göra saker en inte vill.

- Bland elever i årskurs 9 har 25 procent av flickorna och 14 procent av pojkarna uppgett att de blivit utsatta för kränkande behandling. Motsvarande siffra i staden är 22 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet har 15 procent av flickorna och 9 procent av pojkarna uppgett att de blivit utsatta för kränkande behandling. Motsvarande siffra i staden är 15 procent av flickorna och 9 procent av pojkarna.

Psykisk hälsa

I enlighet med det stadsövergripande resultatet syns en viss tendens till försämrad psykisk hälsa, särskilt bland flickor. Jämfört med föregående mätning syns även en försämring bland pojkar i år 2 på gymnasiet angående index för psykosomatisk hälsa.

Under hela mätperioden uppger flickor, oavsett årskurs, en betydligt högre psykisk ohälsa jämfört med pojkar. Detta gäller oavsett vilken indikator på psykisk och psykosomatisk ohälsa som undersöks. I likhet med staden så uppger jämförelsevis fler pojkar än flickor, oavsett årskurs, att de är nöjda med sitt utseende och att det är riktigt härligt att leva.

En större andel flickor än pojkar uppger att de ganska eller väldigt ofta känner sig ledsna eller deppiga utan att veta varför. Resultatet har ytterligare försämrats bland samtliga grupper jämfört med tidigare mätning, särskilt bland flickor och pojkar på gymnasiet.

- Bland elever i år 9 så uppger 38 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna att de ganska eller väldigt ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet så uppger 47 procent av flickorna och 24 procent av pojkarna att de ganska eller väldigt ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför, jämfört med föregående mätning då andelen flickor var 43 procent och andelen pojkar var 17 procent.

Elevernas psykosomatiska hälsa mäts utifrån ett index⁴ där 0 är de lägsta och 100 det högsta (mest positiva) tänkbara värdet.

- Bland elever i årskurs 9 är flickornas indexvärde 50 och pojkarnas indexvärde 64. Motsvarande indexvärde i staden är 51 bland flickor och 65 bland pojkar.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet är flickornas indexvärde 47 och pojkarnas indexvärde 58 (föregående mätning 64).

⁴ Index baseras på frågor om huvudvärk, magont, sömnsvårigheter och dålig aptit.

Motsvarande indexvärde i staden är 47 bland flickor och 62 bland pojkar

Trygghet

Analyser av det stadsövergripande resultatet visar att fördelningen över staden gällande upplevd otrygghet i det egna bostadsområdet följer det generella mönstret för självrapporterad brottslighet. Eleverna i ytterstaden rapporterar betydligt högre grad av ordningsproblem i bostadsområdet samt generellt något fler elever som känner sig otrygga om de går ut ensamma sent en kväll.

Likt staden rapporterar pojkar genomgående betydligt högre grad av upplevd trygghet i det egna bostadsområdet, jämfört med flickor. Jämfört med föregående mätning är det däremot en större andel flickor och en lägre andel pojkar i årskurs 9 som uppger att de känner sig ganska eller mycket trygga om det går ut ensamma sent en kväll i sitt bostadsområde. Bland flickor i år 2 på gymnasiet så är det en lägre andel som uppger att de känner sig trygga om de går ut ensamma sent en kväll i sitt bostadsområde. Tillsammans med stadsdelarna Skärholmen och Spånga-Tensta uppvisar Hässelby-Vällingby lägst siffror.

I Hässelby-Vällingby har upplevelsen av ordningsproblem ökat över tid bland flickor och pojkar i år 2 på gymnasiet. De senaste mätningarna visar däremot tendenser till förbättrat resultat bland pojkarna där index för upplevelse av ordningsproblem⁵ minskat sedan 2014, medan flickors upplevelse av ordningsproblem ökat marginellt.

På indexfrågor⁶ som mäter den informella sociala kontrollen i bostadsområdet så syns ett positivt resultat jämfört med föregående mätning bland elever i årskurs 9 och bland pojkar i år 2 på gymnasiet. Bland pojkar i år 2 på gymnasiet har värdet minskat något och är tillbaka på samma nivå som mätningen 2014.

⁵ Index baseras på hur väl eleverna anser att följande påståenden stämmer in på sitt bostadsområde: a) Vandalism är vanligt i bostadsområdet b) Det finns personer som säljer narkotika i bostadsområdet c) På vardagskvällarna finns det många berusade utomhus d) Det är ovanligt med våldsbrott i det här bostadsområdet.

⁶ Index baseras på hur väl eleverna anser att följande påståenden stämmer in på sitt bostadsområde: a) Om en vuxen såg mig göra något olagligt i mitt bostadsområde skulle nog mina föräldrar få reda på det b) Vuxna skulle ingripa om någon helt öppet försökte sälja narkotika till ungdomar c) Vuxna skulle ingripa om det blev ett slagsmål framför mitt hus d) Om jag blev rånad på en allmän plats skulle vuxna ingripa.

- Bland elever i årskurs 9 upplever 60 procent av flickorna och 79 procent av pojkarna att de är ganska eller mycket trygga om de går ut ensamma sent en kväll i deras bostadsområde. Motsvarande siffror i hela staden är 84 respektive 65 procent.
- Bland elever i årskurs 2 på gymnasiet upplever 52 % av flickorna och 83 % av pojkarna att de är ganska eller mycket trygga om de går ut ensamma sent en kväll i deras bostadsområde. Motsvarande siffror i hela staden är 84 respektive 66 procent.
- Bland elever i årskurs 9 är värdet för graden av upplevda ordningsproblem i bostadsområdet bland flickor 33 och pojkar 31. Motsvarande siffror i hela staden är 34 respektive 31 procent.
- Bland elever i årskurs 2 är värdet för graden av upplevda ordningsproblem i bostadsområdet bland flickor 41 och pojkar 36. Motsvarande siffror i hela staden är 35 respektive 34.
- Bland elever i årskurs 9 är indexvärdet för informell social kontroll 66 för flickor och 63 för pojkar, jämfört med 65 för flickor och 62 för pojkar i staden.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet är indexvärdet för informell social kontroll 60 bland flickor och 55 för pojkar, jämfört med 62 för flickor och 58 för pojkar i staden.

Fritid

Andelen elever som uppger att de ofta eller ibland brukar vara på fritidsgård eller ”träffpunkt” har sedan föregående mätning minskat bland samtliga grupper bortsett bland flickor i årskurs 9 där närvaron ökat från 19 till 22 procent.

Andelen som svarat att de ofta eller ibland brukar delta i någon ledarledd fritidsaktivitet eller träning har istället ökat bland samtliga grupper förutom bland flickor i år 2 på gymnasiet som minskat från 53 till 50 procent.

Deltagandet på ledarledda fritidsaktiviteter eller träning samt att besöka fritidsgård eller ”träffpunkt” är lägre bland de äldre eleverna.

- Bland elever i årskurs 9 så uppger 22 procent av flickorna och 26 procent av pojkarna att de ibland eller ofta brukar vara på fritidsgård eller ”träffpunkt”. Motsvarande siffra är i staden 18 procent av flickorna och 22 procent av pojkarna.

- Bland elever i år 2 på gymnasiet så uppger 6 procent av flickorna och 17 procent av pojkarna att de ibland eller ofta brukar vara på fritidsgård eller ”träffpunkt”. Motsvarande siffra är i staden 8 procent av flickorna och 15 procent av pojkarna
- Bland elever i årskurs 9 så anger 64 procent av flickorna och 72 procent av pojkarna att de ofta eller ibland brukar delta på ledarledd fritidsaktivitet eller träning. Motsvarande siffra är i staden 63 procent av flickorna och 68 procent av pojkarna.
- Bland elever i år 2 på gymnasiet så anger 49 procent av flickorna och 53 procent av pojkarna att de ofta eller ibland brukar delta på ledarledd fritidsaktivitet eller träning. Motsvarande siffra är i staden 50 procent av flickorna och 56 procent av pojkarna.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens redovisning av Stockholmsenkäten 2018.

Bilagor

1. Stockholmsenkäten 2018 – Hässelby-Vällingby